

İsrail– Hamas Ateşkesi, Medya Söylemler ve Yaklaşımlar: Karşılaştırmalı Bir Analiz ve Türkiye İçin Çıkarımlar

Dr. Ahmet Kadioğlu
OSTİM Teknik Üniversitesi
Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü

Giriş

9 Ekim 2025 tarihinde ilan edilen ve yaklaşık iki yıl süren yoğun çatışmaların ardından imzalanan İsrail– Hamas ateşkesi ve rehine takası anlaşması, Gazze’deki insani yıkımı durdurmaya yönelik en kapsamlı diplomatik girişimlerden biri olarak değerlendirilmiştir. Anlaşmanın temel çerçevesi, Hamas tarafından alıkonan rehinelere kademeli biçimde bırakılmasını, İsrail güçlerinin belirli bölgelerden çekilmesini ve uluslararası gözetim altında geçici bir yönetim mekanizmasının kurulmasını öngörmektedir (Reuters, 2025; CSIS, 2025). Bununla birlikte, silahsızlanmanın kapsamı, çekilmenin coğrafi sınırları, geçici yönetimin yetkileri ve denetim mekanizmaları gibi kritik alanlarda belirgin belirsizliklerin bulunması, anlaşmanın uygulanabilirliğini tartışmalı hâle getirmektedir.

Bu makale, söz konusu ateşkes sürecini üç ana ekseninde incelemektedir:

- (1) İsrail’de sol ve sağ medya söylemleri,
- (2) Siyonist düşünce akımlarının barış sürecine bakışları,
- (3) Uluslararası medya ekosisteminin çatışmayı nasıl çerçevelediği.

Son olarak, Türkiye’nin dış politika yapıcılarının açısından önemli dersler çıkarmaya yönelik bir değerlendirme sunulmaktadır.

Ateşkes Anlaşmasının Siyasal ve Diplomatik Çerçevesi

İsrail– Hamas çatışmasının tarihsel bağlamı, yalnızca askeri bir mücadeleden ibaret değildir; bölgesel güç dengeleri, ABD’nin Orta Doğu politikaları, İran’ın bölgesel nüfuzu ve Filistin meselesinin uluslararası sistemde dönüşen konumu gibi çok katmanlı unsurlar içermektedir (Lynch, 2024; Gause, 2019). Ateşkes anlaşması, bu geniş bağlam içinde ortaya çıkmış olup, taraflar arasındaki güç asimetrisini ve uluslararası sistemin değişen parametrelerini yansıtmaktadır.

İsrail iç siyasetinde aşırı sağ koalisyonların güçlenmesiyle birlikte, hükümetin Filistin politikasında sertlik yanlısı pozisyonların öne çıktığı görülmektedir (Shindler, 2023). Bu durum, ateşkesin uygulanmasında siyasi engeller yaratmaktadır. Hamas açısından ise Gazze’deki ağır yıkım ve uluslararası meşruiyet kaybı, örgütün taktiksel bir ateşkese zorlamıştır (Hroub, 2020).

Anlaşmanın bölgesel etkileri incelendiğinde, Mısır ve Katar'ın arabuluculuk rolleriyle öne çıktığı, ABD'nin ise sürece jeostratejik kaygıları nedeniyle sınırlı ama kritik katkılar sağladığı görülmektedir (Brookings, 2025).

İsrail Sol Medyasının Ateşkese Yaklaşımı

İnsani Vurgu ve Ahlaki Sorumluluk Söylemi

İsrail'de sol görüşlü medya organları, özellikle Haaretz, ateşkesin "insani bir zorunluluk" olduğunu vurgulamaktadır. Haaretz, Gazze'deki sivil kayıpların İsrail toplumunun ahlaki kimliğini aşındırdığı ve ülkenin uluslararası itibarını zedelediği görüşündedir (Haaretz, 2025a). Gazetenin bu söylemi, uluslararası hukukun sivillerin korunmasına ilişkin normatif çerçevesiyle paralellik göstermektedir (ICRC, 2023).

Metindeki Muğlaklıklar ve Uygulama Riskleri

Ancak sol medya, anlaşma metnindeki belirsizliklerin hükümete geniş bir takdir alanı bıraktığını ve uygulama aşamasında siyasi manipülasyon ihtimalini artırdığını da vurgulamaktadır (Haaretz, 2025b). Bu değerlendirme, ateşkes literatüründe sıklıkla tartışılan "metin-belirsizliği riski" kavramıyla örtüşmektedir (Walter, 2002).

"Kırılğan Fırsat Penceresi" Söylemi

Sol medya için ateşkes, kalıcı barışa doğru atılmış "kırılğan ama tarihi" bir adımdır. Ancak bunun sürdürülebilir olabilmesi için uluslararası denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, Filistinli sivil aktörlerin sürece dahil edilmesi ve İsrail içinde aşırı sağ muhalefetin siyasi manipülasyonunun sınırlanması gerektiği vurgulanmaktadır (Haaretz, 2025c).

İsrail Sağ Medyasının Ateşkese Bakışı

Sağ medya, çatışmayı ağırlıklı olarak güvenlik ekseninde çerçevelemektedir. Jerusalem Post gibi gazeteler, Hamas'ı "terör tehdidi"nin

merkezinde konumlandırmakta; İsrail'in askeri operasyonlarını "meşru müdafaa hakkı" bağlamında değerlendirmektedir.

Güvenlik Merkezli Yaklaşım

Bu medya çevreleri, 7 Ekim saldırılarını çatışmanın mutlak başlatıcısı olarak sunmakta ve İsrail'in güvenlik kaygılarını anlaşmanın temel belirleyeni olarak öne çıkarmaktadır (Jerusalem Post, 2025). Çatışma literatüründe bu yaklaşım, devlet merkezli güvenlik paradigmasının tipik bir örneği olarak kabul edilir (Buzan, 1991).

Filistinli Kaynaklar

Sağ medya, Filistinli kaynakların açıklamalarına sistematik şüpheyle yaklaşırken, İsrail ordu ve hükümet açıklamalarını daha az sorgular. Bu durum, medya çalışmalarında "devlet yanlılığı önyargısı / indexing" olarak tanımlanan olgunun bir yansımasıdır (Bennett, 1990).

Sivil Kayıpların Çerçevelemesi

Filistinli sivil kayıplar çoğu zaman ya "Hamas'ın taktiklerinin sonucu" olarak sunulur ya da haber metinlerinde geri planda bırakılır. Bu, medyada "fail-sorumluluk çerçevesi"nin sistematik olarak tek yönlü kullanılmasını doğurmaktadır (Entman, 1993).

Uluslararası Medyada Çatışmanın Sunumu

Centre for Media Monitoring (CfMM) tarafından yapılan analizler, Batı medyasının çatışmayı nasıl çerçevelediğine ilişkin önemli bulgular sunmaktadır. CfMM raporuna göre İngiliz televizyon yayınlarında İsraililer saldırı mağduru olarak 11 kat daha fazla görünürken, "İsrail'in savunma hakkı" söylemi Filistin hakları vurgusundan beş kat daha fazla kullanılmaktadır (CfMM, 2024).

Ayrıca The Sun, Daily Mail, Telegraph gibi sağ eğilimli gazeteler, Filistin yanlısı protestoları sıklıkla kriminalize eden başlıklar kullanmakta ve protestoları "antisemitik" ya da "Hamas

destekçisi" gibi kategorilere yerleştirmektedir (The New Arab, 2024). Bu, toplumsal algıyı sistematik biçimde yönlendiren bir söylemsel stratejidir.

Bu medya pratiğinin, okuyucuların çatışmayı "mağdur-agresör" ikiliği içinde yorumlamasına yol açtığı, Filistin'in tarihsel bağlamını görünmez hâle getirdiği yönünde çalışmalar bulunmaktadır (Said, 1981; Finkelstein, 2018).

Farklı Düşünce Akımlarının Barış Anlaşmasına Yaklaşımları

Siyonizm modern bir ideolojik çerçeve olarak farklı akımlara sahiptir ve bunların barış anlaşmalarına yaklaşımı homojen değildir.

Liberal ve Seküler Siyonizm

Liberaler, iki devletli çözümü İsrail'in demokratik yapısının ve uluslararası meşruiyetinin korunması için zorunlu görmektedir. Bu çevre, yerleşim politikalarının sınırlanmasını savunmaktadır (Beilin, 2012).

Dini Kesim

Dini kesim, Tanrı'nın İsrail topraklarını Yahudilere vaat ettiğine ilişkin teolojik inanç nedeniyle Filistin devleti kurulmasına karşıdır (Gorenberg, 2011). Bu nedenle onlar açısından barış, toprak tavizleriyle bağdaşmaz.

Sağcı Milliyetçi Kesim

Güvenlik kaygıları nedeniyle taviz karşıtı bir pozisyon benimser. Hamas'ın silahsızlanmasının denetlenebilir olmamasını barış sürecine temel engel olarak görür.

Barış Sürecinin Zorlukları: Teorik Bir Değerlendirme

Çatışma çözümü literatürü, tek taraflı çıkarların derin olduğu, güven eksikliğinin yapısal bir nitelik taşıdığı durumlarda barış anlaşmalarının kırılgan olma eğiliminde olduğunu göstermektedir (Fearon, 1995; Walter, 2002).

İsrail-Hamas çatışması da bu tip "yüksek güvensizlikli" çatışmalara örnektir.

Anlaşmanın başarılı olabilmesi için:

- Güvenlik garantilerinin uluslararası gözetim altında somutlaştırılması,
- Sivil toplumun sürece aktif katılımı,
- Gazze'nin yeniden inşası için sürdürülebilir finansman mekanizmaları,
- Siyasi aktörlerin iç politik kaygılarının sınırlanması gerekmektedir.

Türkiye İçin Dersler ve Akademi-Diplomasi İlişkisi

Türkiye, bölgesel diplomaside önemli bir aktör olarak Orta Doğu'daki çatışma ve barış süreçlerinden çeşitli dersler çıkarabilir. Prof. Dr. Murat Yülek'in vurguladığı gibi, dış politika, ekonomi politik ve akademik bilginin entegrasyonunu gerektirir; diplomasi yalnızca siyasi kadrolarla değil, akademik kapasiteyle güçlendirildiğinde sürdürülebilir olur (Yülek, 2021).

Türkiye'nin çatışma çözümü kapasitesini artırması için üniversitelerin dış politika yapım süreçlerine daha sistematik biçimde entegre edilmesi gerekir. İsrail-Hamas örneği, tek taraflı değil "çok taraflı diplomasi"nin önemini göstermektedir. Türkiye, hem Filistin tarafıyla tarihsel bağlarını korumalı hem de İsrail ile ekonomik-teknolojik ilişkinin sürdürülebilirliğini gözetmelidir. Batı medyasının Filistin'i görünmez kılan çerçeveleri, Türkiye açısından medyada eleştirel okuryazarlığın önemini ortaya koymaktadır. Kamuoyu yanlış haber diline karşı daha dirençli hâle getirilmelidir. Barış süreçlerinde akademisyenlerin, düşünce kuruluşlarının ve sivil toplumun bilgi üretme kapasitesi devlet politikalarına yansıtılmalıdır.

Sonuç

9 Ekim 2025 ateşkes anlaşması, çatışmanın insani boyutunu hafifletmeye yönelik önemli bir adım olsa da, hem İsrail iç siyasetindeki aşırı sağ baskılar hem de Hamas'ın örgütsel yapısı nedeniyle kırılğan bir nitelik taşımaktadır. Medya söylemleri, çatışmanın toplumlar nezdinde nasıl çerçevelendiğini belirleyerek siyasi süreçlerin meşruiyetini doğrudan etkilemektedir. Siyonist akımlar ise barışın kapsamı konusunda homojen olmayan pozisyonlar üretmekte, bu da iç siyasi tartışmaları keskinleştirmektedir.

Türkiye açısından süreç, çok boyutlu diplomasinin ve akademik bilginin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Dış politika; üniversite, düşünce kuruluşu, medya ve sivil toplumun ortak çalışmasıyla güçlenebilecek bir alandır. Prof. Dr. Murat Yülek'in de sıklıkla vurguladığı üzere, akademik mükemmeliyet diplomasiye taşındığında, devletlerin stratejik kapasitesi belirgin biçimde artmaktadır (Yülek, 2021).

Kalıcı barış, yalnızca siyasi irade ile değil; toplumsal aktörlerin, akademinin, medyanın ve uluslararası sistemin bütüncül desteğiyle mümkündür.

Kaynakça

Bennett, W. L. (1990). Toward a Theory of Press-State Relations. *Journal of Communication*.
Beilin, Y. (2012). *The Path to Peace*. Yale University Press.
Brookings Institution (2025). *Middle East Peace Process Annual Review*.
Buzan, B. (1991). *People, States & Fear*. Harvester Wheatsheaf.
CfMM (Centre for Media Monitoring) (2024). *Media Bias in UK Broadcasting*.
CSIS (2025). *The Gaza Ceasefire Framework*.
Entman, R. (1993). Framing: Toward Clarification. *Journal of Communication*.

Finkelstein, N. (2018). *Gaza: An Inquest into Its Martyrdom*. California University Press.
Gause, F. G. (2019). *The International Relations of the Middle East*.
Gorenberg, G. (2011). *The Unmaking of Israel*. HarperCollins.
Haaretz (2025a, b, c). Çeşitli analiz ve haberler.
Hroub, K. (2020). *Hamas: Political Thought and Practice*.
ICRC (2023). *International Humanitarian Law Annual Report*.
Jerusalem Post (2025). Yorum ve haber yazıları.
Lynch, M. (2024). *The New Arab Wars*. Public Affairs.
Reuters (2025). *Israel-Hamas Truce Report*.
Said, E. (1981). *Covering Islam*. Vintage Books.
Shindler, C. (2023). *The Rise of Israel's Right*. Cambridge University Press.
The New Arab (2024). Medya analizleri.
Walter, B. (2002). *Committing to Peace*. Princeton University Press.
Yülek, M. (2021). *Sanayi ve Kalkınma Ekonomisi Üzerine Yazılar*. İstanbul: Vakıf Yayınları.

